

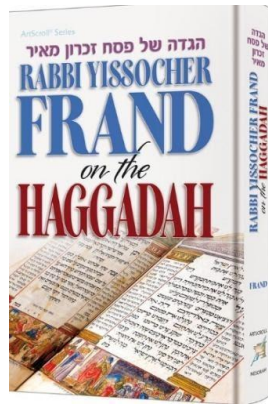
5782/ 2022

Rabbi Yosef Sharbat

A collection of Divrei Torah on the Haggadah to inspire
and enhance your Pesach seder

Dedicated in Memory of
Rabbi Alvin Marcus Z"l

הרב אברהם מרדכי בן ישעיהו ז"ל

ארבע כוסות / The Four Cups

Passion Vs. Passivity ✓

The conventional explanation for the mitzvah to drink four cups of wine at the Seder is that they represent the four terms for salvation that Hashem used when instructing Moshe to inform *Bnei Yisrael*

that they would be redeemed: והוצאתי, *I shall take [you] out*; והצלתי, *I shall rescue*; ונאלתי, *I shall redeem*; and ולקחתי, *I shall take [you to Me]* (Shemos 6:6-7).

The source for this explanation is Talmud Yerushalmi on the first *Mishnah* in *Perek Arvei Pesachim*, which discusses all the mitzvos of the Seder.

What most people don't know is that the Yerushalmi then offers another explanation: these four cups correspond to the four times that the word כוס, *cup*, is mentioned in the dialogue between Yosef and the *Sar HaMashkim*, Pharaoh's cupbearer. The *Sar HaMashkim* and the *Sar HaOfim* (baker) were in prison with Yosef, and they each had a disturbing dream. Yosef interpreted their dreams, telling the *Sar HaMashkim* that he would be reinstated to his position and the *Sar HaOfim* that he would be put to death. Eventually, Yosef's dream-interpreting skills led to his release from prison and his appointment as the viceroy of *Mitzrayim*.

When we think about this correlation, it seems to be tenuous at best. The four terms of salvation are decidedly relevant to the night of Pesach. But just because the *Sar HaMashkim* and Yosef used the word "cup" four times, for three thousand years since, we have a mitzvah to drink four cups on the night of Pesach?

Obviously, there must be some deeper meaning to this correlation.

In order to understand the connection, we must ask why, indeed, Yosef predicted that the *Sar HaMashkim* would be reinstated and the *Sar HaOfim* would be executed. What about their dreams indicated that this is what would transpire?

The detail that clued Yosef in to what would occur was not in the actual visions of the dreams, but in how Pharaoh's servants spoke. The *Sar HaMashkim* said: וכוס פרעה בנדי ונאסח את הענבים ונאשח: *And Pharaoh's cup was in my hand and I took the grapes, pressed them into Pharaoh's cup, and I placed the cup on Pharaoh's palm* (Bereishis 40:11). The *Sar HaOfim* said: וביסל העליון מכל מאכל פרעה מעשה אפה והעוף אכל אתם מן השל: *And in the uppermost basket were all kinds of Pharaoh's food — baker's handiwork — and the birds were eating them from the basket above my head* (ibid. v. 17).

The difference between them is that the *Sar HaMashkim* spoke with passion. His dream for himself was that he should once again be able to squeeze wine for Pharaoh and serve his king. The *Sar HaOfim* had a flat, passive dream, in which there was bread in

baskets and a bird came and ate from it. He wasn't doing anything; he was a passive observer as everything happened around him.

When Yosef heard that the *Sar HaMashkim* has such passion for his work — it wasn't just a job, it was his entire life — he realized that this was a person who would be restored to his position. The *Sar HaOfim*, who had no excitement for his job, didn't deserve to be reinstated.

In a certain sense, we all have to become like the *Sar HaMashkim*.

We are all servants of Hashem. In the past, our *avodah* took on a very different form, when we had a *Beis HaMikdash* where we could actively show our devotion to Hashem in a much more proactive way. We have now been wandering for two millennia without a *Beis HaMikdash*, without the ability to bring offerings to Him, and, most pertinent to this night, without the ability to bring a *korban Pesach*.

If we want Hashem to end this bitter *galus*, we have to demonstrate to Him, as the *Sar HaMashkim* did, that we sincerely want to be reinstated. We have to express our passion, our devotion, and the feeling of supreme emptiness we feel as long as we don't have a *Beis HaMikdash*.

This is the message of the Yerushalmi. You want to be able to serve Hashem again in Yerushalayim, with a *Beis HaMikdash*? You want to see the fulfillment of what we will *daven* for tonight: 'ה' אלהינו ואלהי אבותינו, יגיענו למועדים ולרגלים אחרים הנאים לקראתנו לשלום ושמחה בבנין עירך וששים בעבודתך, ונאכל שם מן הזבחים ומן הפסחים. So, *HASHEM, our God and God of our fathers, bring us also to future holidays and festivals in peace, gladdened in the rebuilding of Your city and joyful at Your service. There we shall eat of the offerings and Passover sacrifices?* If we show that we're yearning for it, that we truly feel lacking in our lives without a *Beis HaMikdash*, then we'll get there. But if we're just going through the motions, then why should Hashem bring us back?

For most of these two thousand years of *galus*, Jews endured terrible suffering. They were financially, materially, and socially isolated from their neighbors, but more importantly, their lives were constantly under threat. In the best years they dwelled in ghettos but were allowed to live without a threat of attack. But they never knew when their fortune would turn, as it so often did.

When Jews sat down to a Seder in Poland circa 1648, in Spain in 1492, in England in 1290, and they said the words, השתא הקא,

לשנה הבאה בארצה דישׂראל, *Now, we are here; next year may we be in the Land of Israel,* they *meant* it. When they said, השתא עבדי לשנה, *Now, we are slaves; next year may we be free men,* they *felt* it. Their lives were so difficult that they truly understood that they needed a *geulah*.

For better or worse, that is not our challenge today. The *nisayon* for us, in Western society, is to really mean it, to really want it. Do we feel the lack when we say, "This year we are here"? Is life truly painful when we live in luxury that surpasses anything our grandfathers could possibly have imagined?

So how do we feel the pain of *galus*? We have to take proactive steps to sense it. When we see tragedy in the world, which we are unfortunately not immune to despite all our comforts, we have to say to ourselves, *What does Hashem want from us?* And the answer is that He wants us back in His home, serving Him in the *Beis HaMikdash*.

And when we turn all of those moments into a keening need for the *Beis HaMikdash*, Hashem will send us *Mashiach* to end all the pain and return us to His Dwelling Place.

2) RABBI ELIMELECH BIEDERMAN:
HAGGADAH BE'ER HACHAIM

באר החיים

• סימני הסדר •

המוצא אבידה חייב להחזירה לבעליו על פי סימנים, והנה במשך כל השנה כולה מאבד האדם דרגותיו הרוחניות מחמת כח היצה"ר שמתגבר עליו חדשים לבקרים, וסגולת ליל הסדר שיחזירו לו את האבידות שאיבד על ידי שיאמר את הסימנים בפיו.

יסודם של סימני הסדר בהררי קודש, והובאו במחזור ויטרי, שהיה מן הראשונים. כתבו המקובלים (ראה ביסוד ושורש העבודה' שער ט פרק ו) שראוי לכל אחד להוציא מפיו את הסימנים "קדש, ורחץ" עד "נרצה". צדיקים נתנו טעם לדבר, דהנה קיימא לן (ב"מ כז.)

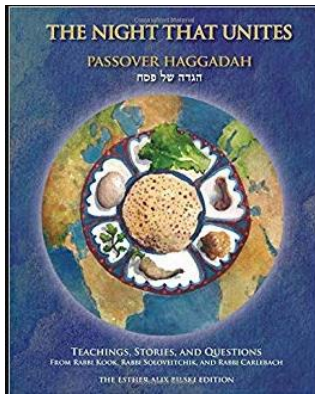

3) RABBI AVRAHAM SCHORR:
HAGGADAH HA'LEKACH V'HALIBOOV

אמת (תרוסה תרל"א) שאדם צריך שיהיה לו כטחון במעשיו הטובים ובמצותיו. וזה כונת הפסוק בטח בה' ועשה טוב, שגם לעשיית טוב בעי מדת בטחון. ולכן ההקדמה לליל הסדר שיהיה לו מדת הבטחון, שמעשיו הטובים שעושה בלילה הזה עושים רושם למעלה ועושים תיקונים גדולים. ועוד י"ל שעם בטחון אפשר לרחוץ את המעשים הרעים.

איתא בספר דברי שלום שיש לפרש רחץ מל' בטחון כמו שאומרים בכריך שמיה 'ביה אנא רחיצ', כי הרבה פעמים האדם עושה מצות ומעש"ט ואינו מרגיש קדושה בעשייתם, והיינו 'קדש' את עצמך. אתה עשה את שלך לעשות מעשים המביאים קדושה, ואח"כ בטח בה' כי תחול עליך קדושה מלמעלה, כי על האדם מוטל לעשות את שלו. ועיין בדברי השפת

4) RABBI AARON GOLDSCHIEDER: *THE NIGHT THAT UNITES*

II. BREAKING THE MATZAH: BODY AND SOUL

Rav Kook taught that when we break the matzah into two, these two parts symbolize two ways of “Jewish eating,” both of which are illustrated during the Seder. One reason we eat is to simply satisfy our hunger – our innate, biological need for food. However, as Jews, we have another need that is also associated with food. We partake of food not only out of necessity but as a means of uplifting our spirits and becoming more attuned to our higher, nobler selves. We refine our souls through the experience of engaging in a meal.

At the Seder, the first time we eat matzah reflects our need for its sustenance; and Jewish law says that we must eat the matzah with an appetite. However, the second time we eat matzah, when we eat the *afikomen*, which is the last taste of the matzah at the end of the meal, it symbolizes our “spiritual sustenance.”

Judaism views eating as an act that carries the potential to be a deeply spiritual experience for human beings. A good example of this is how the centerpiece of Shabbat and the festivals are the mandatory meals that not only serve our physical needs and cause us pleasure, but are also a source of spiritual delight. In this way, breaking the matzah into two halves at the beginning of the Seder is a declaration that both aspects are in balance, and in fact, that both have equal validity. We appreciate the physical need for sustenance, particularly so that we will never forget those who do not have sufficient food. We must make sure, through *tzedakah*, to provide for their needs. We also value a higher form of “eating.” Namely, the aspiration to eat *l’shem Shamayim*, “for the sake of Heaven” – taking in our food as a means of being able to serve God and in this way ennobling the experiences of our lives.

Rabbi Soloveitchik once commented in a similar vein: “The world has learned how to take the animalistic act of eating and make it into an aesthetic act. However, we Jews have learned how to take an aesthetic act and raise it to an act of holiness.”

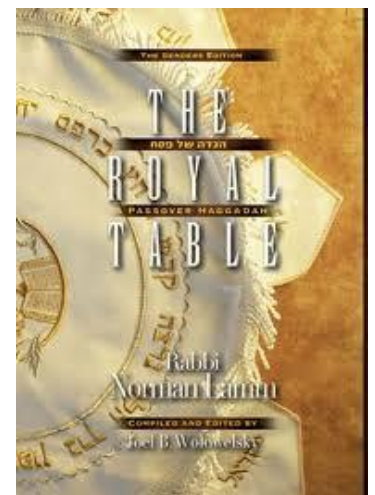
רשאי There are many people today who openly violate many sacred Jewish institutions yet are “proud to be a Jew.” They may dismiss Jewish observances as medieval anachronisms in the age of the internet, yet they vigorously assert their Jewish identity. They are generally good-natured, intelligent, sympathetic souls, and are in their innermost hearts preciously Jewish. This is a case of being a *rasha'* without *rish'ut*, without evil. Perhaps, then, such a second son should be called not “Wicked” or “Evil,” but “Mistaken.” His waywardness is to be traced not to evil intent but to a lack of understanding; not to malice but to ignorance; not to wickedness but to a fundamental mistakenness. The failure of such a *rasha'* is intellectual, not moral. He has not learned, he has not been taught, he does not understand. His views reflect the agnosticism of the times. He is the opposite not of *tzaddik* (pious one) but *hakham* (wise one). In the scale of wisdom represented by the Four Sons, the *rasha'* is he who, although well endowed with natural intellectual gifts, has failed to make use of them or misused them in his Jewish, religious life.

5) RABBI NORMAN LAMM:
THE ROYAL TABLE

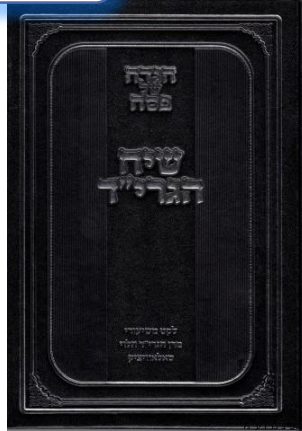
This special kind of lovable *rasha'* is fairly common nowadays. We dare not lightly level such an accusation against Jews who have demonstrated an almost unparalleled charitableness; who have helped so gallantly in the establishment and development of the State of Israel; who have constructed and supported so many synagogues and educational and philanthropic institutions. But they can, I believe, be identified with the second son, the Haggadah's *rasha'*, as we have described him. The second son is not a metaphysician. He merely likes his comfort — including his cognitive comfort with the anti-religious mode of society — and his convenience and just does not want to be bothered. *Shabbat* and *Kashrut*, *Passover* and *Sukkot* — these are burdensome. And why does our second son forfeit this precious heritage because of such considerations? Because, the Haggadist tells us, *kafar be-'ikkar*, he has denied that which is fundamental. He is not a heretic. He may even believe in God. But out of an acute and amazing religious ignorance he clings religiously to the secondary while dismissing the primary and fundamental as unimportant!

The *rasha'* must never be treated with disdain or enmity. We must approach him with understanding and sympathy. “Blunt his teeth,” the Haggadah tells us. Argue with him, debate with him, teach him, educate him. Show him that his scale of values is completely distorted, that the argument from convenience is unworthy of an intelligent person. Dull the sharpness of his complaint by demonstrating the valuelessness of his prejudices. Teach him that questions about Judaism can be meaningfully answered only when they are asked with the reverence of an “insider,” and not with the flippancy of an “outsider” to the Tradition. *Ve-af atah hak'hei et shinav*, bring your *atah*, your own self and personality into this dialogue. Teach by example. Establish friendly, warm, personal relations with him based upon a mutual personal respect and affection. Sooner or later he will realize that “*illu hayah sham lo hayah nig'al*, that had he been there he would not have been redeemed,” that the survival of Jewry — a desire he shares with all Jews throughout the ages — can never be attained through such an attitude; that if all Jews took his attitude — the posture of an “outsider,” rejecting the fundamental for the trivial, excluding himself from the historic community of Tradition — our doom as a people and a communion would be sealed. But above all — love him!

6) RABBI YITZCHOL LICHTENSTEIN:
SIACH HA'GRID (RABBI SOLOVEITCHIK)

דמצות זכור את יום השבת לקדשו הוא מצוה לזכור את יום השבת תמיד.

אשר לפי"ז יש לבאר את מה שדורשים בהגדה יכול מראש חדש. דהרי כבר הבאנו את דברי הרמב"ם דילפינן מצות סיפור יציאת מצרים מקידוש של שבת, א"כ סלקא דעתך דגם במצות סיפור יציאת מצרים אין מצותו רק בליל הסדר אלא כבר מראש חודש צריך להתחיל בספור יציאת מצרים [שאו התחילה הגאולה], כמו זכור לגבי קידוש דפירושו לזכור כבר בתחילת השבוע, ועל זה דרשינן ת"ל ביום ההוא, דמצות סיפור יציאת מצרים היא רק ביום ההוא ואינו מתחיל מראש חודש [והא דבקיודש המצוה היא מתחילת השבוע ואילו לגבי סיפור יציאת מצרים סלקא דעתך דהמצוה היא מראש חודש, משום דבכל דבר הוא כפי ענינו, בקידוש המצוה היא מתחילת השבוע דאו שייך למנות ליום השבת, וזכרו שהוא קדוש ומיוחד כלפי שאר ימות השבוע, כמו שכתב הרמב"ן שלא יתחלף לנו בשאר הימים ולכך זכרו מתחילת השבוע. אך בסיפור יציאת מצרים סלקא דעתך שהמצוה תתחיל מראש חדש, שמאו התחילה הגאולה (כמו שביאר הארזות חיים את ה"ד דיכול מראש חודש), אבל לפני ראש חדש אינו שייך כלל לסיפור יציאת מצרים, ולכך ליכא סלקא דעתך שמצות סיפור יציאת מצרים תתחיל לפני זה].

ל"א) יכול מראש חדש - צריך ביאור אמאי סלקא דעתך שתהא סיפור יציאת מצרים מראש חודש, והלא מפורש בקרא ביום ההוא. כשם שלא מצינו לגבי לולב שחז"ל ידרשו, יכול מראש חודש, תלמוד לומר ולקחתם לכם ביום הראשון, הכי נמי גבי מצות סיפור יציאת מצרים הי' צריך להיות כן. וכבר נתחבטו בזה המפרשים [השבלי הלקט (סי ר"ח) והאורחות חיים הלכות ליל הפסח].

והנה הרמב"ם כתב (פ"ז הלכות חמץ ומצה ה"א) דילפינן לשון זכור דכתיב גבי מצות סיפור יציאת מצרים בקרא דזכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים, מזכור את יום השבת לקדשו דכתיב גבי קידוש של שבת. והנה במצות זכור את יום השבת לקדשו כתב רש"י בפירושו על התורה (שמות כ', ח') וז"ל: זכור פעול הוא, כמו, אכול ושתו הלך ובכה. וכן פתרונו תנו לב לזכור תמיד את יום השבת, שאם נודמן לך חפץ יפה תהא מזמינו לשבת עכ"ל. וביאור דברי רש"י הוא דמצות קידוש אינה רק מצוה לקדש את השבת בדברים ביום השבת, אלא דהיא מצוה תמידית גם בימות החול, שיהא לכו של האדם זכור תמיד את יום השבת, ולא יסיח דעתו ממנה. ולכן כל מה שקונה יזמינו לשבת שהרי תמיד מצווה לזכור את יום השבת ולחשוב עלי'. והדברים יותר מפורשים ברמב"ן (שם) שכתב וז"ל: ועל דרך הפשט אמרו שהיא מצוה שנוכח תמיד בכל יום את השבת שלא נשכחוה ולא יתחלף לנו בשאר הימים כי בזכרנו אותו תמיד יזכור מעשה בראשית בכל עת ונודה בכל עת שיש לעולם בורא עכ"ל. ומשום כך כתב הרמב"ן דאין אנו קורים בשמות את ימי השבוע אלא אומרים אחד בשבת שני בשבת וכו' כדי למנותם לשבת, וע"י זה נזכור את יום השבת תמיד. וכזה ביאר הרמב"ן את דברי שמאי במכילתא (דרשב"י), שמאי הזקן אומר זכירה עד שלא תבא. כלומר, דאפילו קודם שבת יש מצות זכירה. היוצא מדברי שניהם הוא

7) RABBI AVRAHAM SCHORR:
HAGGADAH HA'LEKACH V'HALIBOOV

ואומר לך בדמיך חיי בדמיך חיי

הבטחון אין מעמד לבני ישראל בגלות, זה הדרך היחידה לחיות בחשכות הגלות, דמיך בגימטריא ע"ד שהוא שם הבטחון כדאיתא בספה"ק על לשון הפסוק (ישעיה כו, ד) בטחו בה' עדי עד. בדמיך - ע"י מדת הבטחון יכולים לחיות בגלות המר. והדבר השני שצריכים הוא מסירות נפש, כמו שהיה רגיל הרבי הבית ישראל זי"ע להגיד בשם השפת אמת על הפסוק (איכה ה, ט) בנפשנו נביא לחמנו, כי רק בכח מסירות נפש יכולים להחזיק מעמד בגלות. דמי"ך עולה ע"ד, ומורה על הע' והד' הגדולים שיש בשמע ישראל, ע"י זה חיי. פסח בגימטריא ב' פעמים ע"ד, שפסח מורה על ב' ענינים אלו בטחון ומסירות נפש, עצם לקיחת השה במצרים היה ענין של מסירות נפש, וגם היה ענין של משכני אחריו ונרוצה ענין הבטחון.

ראיתי מאדמו"ר מביאלא זי"ע ווארט יקר מאוד, פסח נאכל בחבורה, כוחו של קרבן פסח הוא כח האחדות של כלל ישראל, דבר זה שמתאחדים מביא חיות ליהודי, כדאיתא בגמרא (תענית כג.) או חברותא או מיתותא. בדמיך חיי - ע"י דם פסח שאוכלים בחבורה עי"ז יכול האדם לחיות חיות דקדושה, זה מביא החיות. דם מילה זה כוחו של תינוק שנכנס בתמימות לדם מילה, ומקבל באהבה להיכנס לתוך כלל ישראל כדכתיב (הושע יא, א) נער ישראל ואהבהו, בחינת נער שמקבל הכל בתמימות זה דם מילה. וזה בדמיך חיי, שהתמימות מביא חיות ליהודי.

ואולי יש עוד רמו בדמיך חיי בדמיך חיי, יש ב' כוחות שמחזיקים בני ישראל בגלות, א' כח הבטחון, בלי כח

8) RABBI BEZALEL RUDINSKY:
HAGGADAH MISHKAN BEZALEL

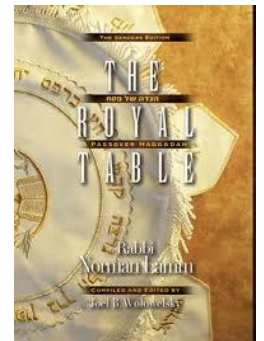
משכן בצלאל

וירעו אותנו המצרים - כמו שנאמר: 'הבה נתחכמה לו פן ירבה, והיה כי תקראנה מלחמה ונוסף גם הוא על שונאינו ועלה מן הארץ'

ואמרו חז"ל בסוטה (יא.) דשלושה מיועצי פרעה היו בעצה זו של "הבה נתחכמה", בלעם, איוב ויתרו. בלעם שיעץ - נהרג, איוב ששתק - נידון בייסורים, ויתרו שברח - זכה שמבני בניו ישבו בלשכת הגזית. וכל הסוגיא באה לתאר לנו חומר העונש מידה כנגד מידה, וכנגדו מידה טובה מרובה בענין השכר.

וראיתי בהגדה של פסח 'מבית הלוי' בריסק, שהביא שם פשט נפלא מהגרי"ז, דבשלמא בלעם שיעץ נהרג, מוכן דהוי מידה כנגד מידה על שיעץ, אבל צריך להבין איוב ששתק למה נידון ביסורים, וכן יתרו שברח איזה מידה כנגד מידה היא שבני בניו ישבו בלשכת הגזית. ותירץ הגרי"ז, שאיוב שתק כי חשב שלא תועיל מחאתו כלום, אבל האמת היא שמי שיש לו יסורים צועק בסבלו, ואף שירדע שלא תועיל הצעקה מאומה, מ"מ "כשכואב - צועקים" ולכן נענש ביסורים מידה כנגד מידה, שהיתה צריכה כל ישותו להתקומם כנגד הגזירה אף אם לא היה מועיל. ויתרו כיון שברח ועזב חצרות מלכים, שהרי היה מיועצי פרעה ויושב ראשונה במלכות, לכן זכה שבני בניו ישבו בלשכת הגזית, שהיתה בחצר פלטרין של מלך מלכי המלכים.

וראיתי להוסיף כאן נקודה חשובה עד מאוד, דע"י מחאתו הראה יתרו את יושרו ומעלתו שאינו לוקח שוחד לעוות דין, כי הלא היה מיועצי פרעה ומהחשובים בכל ארץ מצרים, ועל ידי מחאתו הוצרך לברוח ולעזוב גדלותו, והרי הוא לא היה יתרו מאוהבי ישראל כלל, דעיין לבעל ההפלאה בספרו 'פנים יפות' (פרשת שמות) שכתב, שיתרו היה מבני מדין שהיו מבני הפילגשים של אברהם אבינו, והיו מאותם המקנאים ביצחק של שקיבל כל ירושתו של אברהם אבינו ורכושו, אלא כיון שראה יתרו שאינו כשורת הדין, בערה בו קנאת האמת וברח ממקום השקר והרשע, ואף שאבד ממון הרבה ושררה בשביל זה. והנה זה התנאי הראשון הנצרך לדיין בישראל, וכמו שאמר יתרו עצמו: "אנשי אמת שונאי בצע", ומידה כנגד מידה זכה שישבו בניו דיינים בבית דין המצוין שבישראל.

חשך The darkness imposed a rigid and horrifying isolation upon the Egyptians. They did not see one another. All communication between a person and his friends ceased. He had no family, no friends, no society. How lonely! What a plague!

Darkness can indeed be a plague, but the same darkness can be a blessing, for solitude means privacy, the precious opportunity when one escapes from the loud brawl of life and the constant chatter and claims of society, into the intimate seclusion of his own soul and heart as he gets to know himself and realize that he is made in the image of God. Loneliness can be painful, but it can also be precious.

We ought to seek opportunities for this solitude of contemplation whenever and wherever we can. The Egyptians made of it a plague of isolation, an inability to see one's fellow, a picture-window through which others can look but he is blind to them. However, we can make of this solitude an atmosphere of holiness, a creative opportunity to discover ourselves and the voice of God that speaks to us, a window which does not allow others to peer within but which enables us to see our fellow man and be with him. May we learn to make use of that darkness and bring great light into the lives of all of us.

10) RABBI
AVIGDOR
NEBENZAHL:
YERUSHALAYIM
B'MOADEAH
(PESACH)

52. **פסח מצה ומרור.** נראה בדרך דרוש, שהרי היסודות של כל המידות רעות שבאדם הם הקנאה, התאוה והכבוד, שמוציאין את האדם מן העולם. ולכן מיד כשהוציא הקב"ה את ישראל ממצרים, ציוס בשלוש מצוות, פסח, מצה ומרור, שהן כנגד שלושת היסודות של המידות הרעות שבאדם, כדי לצרף אותנו ולברר מתוכנו את שלוש המידות רעות. **מצוות הפסח** באה לשרש מתוכנו את מידת הקנאה, ולכן, צריך הפסח להיות צלי **אש**. כדי לשרש מידת "הקנאה" שנאמר בה: "רשפיה רשפי אש" (שה"ש ח, ו), כי יצר הקנאה בוער כאש בעצמות המקנא. ועוד, שהקפידה תורה שכל ישראל יאכלו את הפסח באותה צורה, העשיר לא ירבה ולא ניכר עשיר לפני דל, **באכילת הפסח.** וכדי לשרש מידה זו,

ציונו הבורא יתברך בצלי אש - קרבן פסח.

מצוות המצה באה לשרש את מידת הכבוד, כי המצה צריכה להיות "לחם עני", ומה דרכו של עני, להיות לו לב נשבר ונדכה, וכמש"כ [ישעיהו טו]: "ואל זה אביט אל עני ונכא רוח וחרד על דבריי", ואילו דרכו של המתגאה להיות היפך המצה. וכשהמצה תופחת (כדרכו של המתגאה), אסורה היא.

מצוות מרור באה לשרש את מידת התאוה, כי טעמו של המרור מר, ואין אדם שמתאוה למרור. ובאה מצווה זו, כדי שְׁנִשְׁבֵּר את מידת התאוה, לכשישביע האדם את עצמו במרורים.

הרי שלוש מצוות אלו ניתנו תיכף כשיצאו מטומאת מצרים, כדי לברר ולצרף אותנו משלוש המידות הרעות הללו, שהן יסודות כל החטאים כולם. **פסח, מצה ומרור.** על אף שהמרור הוא זכר לשיעבוד ולמרירות שהיתה **במצרים**, והפסח הוא זכר **ליציאת מצרים**, שפסח הקב"ה על בתי בני ישראל בנגפו את מצרים, ואם כן ברין היה להקדים את המרור של שעת השיעבוד, לפסח של שעת הגאולה. מכל מקום קודם מזכירים את הפסח, משום שהמרור אינו אלא טפל לפסח, ואין המרור מצווה בפני עצמו, אלא מצוותו שייאכל עם הפסח. ולכן בזה"ז שאין לנו קרבן פסח, המרור אינו אלא מדרבנן [פ"ו ה"ב].

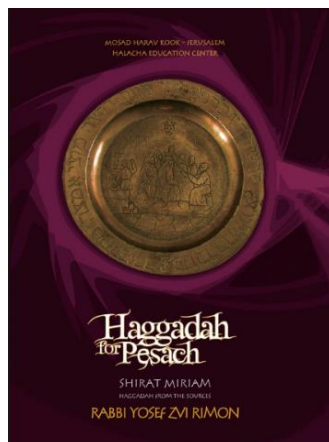
Slavery – A free person's obligation!

We have explained, based on the words of Rav Avraham Yitzchak Kook, that slavery was a necessary step on the path towards becoming servants of God.

Rav Yosef Dov Soloveitchik (*Festival of Freedom*, pp. 133-134) explains the meaning of slavery in a different way:

The experience of Egyptian servitude underlies the very morality of the Jew... The fact that in Egypt the Jews were exposed to all kinds of chicanery and humiliation... engendered in the Jewish people sensitivity and tenderness toward their fellow man... Without the experience of slavery, we would have remained unexposed to suffering, emotionally vulgar and insensitive... Thus, only in Egypt could the Jews become an *am* [nation] and a *goy gadol* [great people]... This was necessary not only in order to develop *rahmanut* [merciful compassion]. The Jews

11) RABBI YOSEF ZVI RIMON:
HAGGADAH SHIRAT MIRIAM

had to see and experience evil, tyranny, ruthlessness—for one cannot hate Satan unless one knows him well and has dealt with him... In pain and despair, we have attained greatness and nationhood. “Like the rose among thorns, so is my beloved among the maidens” (*Song of Songs* 2:2).

Only when a person is confronted by slavery, when he feels what evil truly is, is he able to understand and truly hate evil. Joseph had to be sold to Potiphar in order to recognize human cruelty. Had Jacob and his sons stayed in Canaan, they and their descendants would not have developed their sensitivity to honesty and fairness. Had we not felt the yoke of slavery, we would not have understood the demand not to afflict the stranger (Rav Soloveitchik, *ibid.*).

“He became there a nation” (*Devarim* 26:5). In Egypt, Israel became a nation, a people. The ability to be transformed from a family into a nation, and to bear all the complexities and struggles of being a nation, requires the ability to recognize the bad and difficult parts of life. One who has never left his protected and safe home and has not seen suffering and pain around him, cannot be a leader. In order for *Am Yisrael* to become “a kingdom of princes and a holy nation” (*Exodus* 19:6) and to serve as a light to the nations (*Isaiah* 42:6), it was necessary for them to experience the slavery of Egypt, to see and to feel what suffering is and what evil is.

It was this slavery that enabled *Am Yisrael* to be a truly free nation: a nation that is able to feel the problems of others, that is merciful, that detests evil and desires to connect with the good. We can all learn from the slavery of our forefathers, though we have been blessed by God with comfortable and safe lives, to strive towards live a meaningful life, a

באב, אבל לפי הטעם השני, יש לאכול הביצה גם כליל שני.

והקשה ר' יעקב עמדין⁵³, למה ראו הפוסקים לעשות זכר לאבל בית המקדש בחג הפסח, יותר משאר החגים. אדרבה, חג הפסח שהוא חג הגאולה, לא היה לנו לערב בשימחת החירות זכרון האבל?

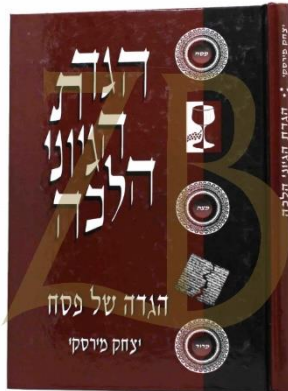
וביאר, כיון שאמרו חז"ל⁵⁴ שבניסן, היינו בפסח עתידין ישראל להגאל, כמו שאמר הכתוב⁵⁵: "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות", ובפסח יבנה בית המקדש, על כן ראוי לעשות זכרון לאבלות בית המקדש בפסח דוקא, שהוא הזמן שבית המקדש ראוי להבנות, ולדאבון לבנו עדיין לא נבנה, ואנו מצפים שבמהרה יבנה.

הגר"א בביאורו לשלחן ערוך⁵⁶ חלק על הטעם שהביא הרמ"א, וכתב שטעם אכילת הביצים הוא זכר לקרבן חגיגה. ובמעשה רב⁵⁷ מובא משמו שטעם אכילת הביצים לא מפני אבלות, כי חס ושלום להזכיר אבילות ט' באב כליל הפסח, אלא הוא זכר לקרבן חגיגה.

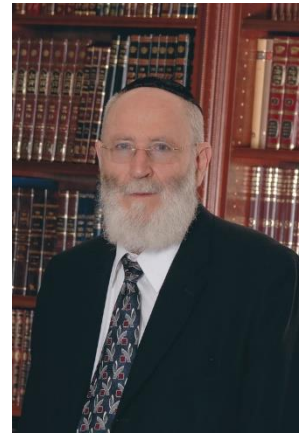
אבל בעל חיי אדם⁵⁸ ערער על מנהג אכילת הביצים, וכתב: "אין בזה שום מצוה, ודלא כההמון שחושבים זה למצוה". ועוד כתב⁵⁹: "והמיקל בזה שלא לאכול תבוא עליו ברכה, כי ממלאין כריסם ואוכלין אפיקומן

באכילה גסה, וכן אני נוהג". ואלה הנוהגים לאכול ביצים יש מהם שנהגו לטבול הביצה במי מלח⁶⁰.

ושמעתי מחותני הרה"ג ר' צבי זאב שורין שליט"א משם מהר"ם שפירא מלובלין, כי באכילת הביצה יש רמז לכח עמידתם של ישראל בשעת גלותם וצרתם. כל המאכלים ככל שמוסיפים ומבשלים אותם הם נעשים רכים, חוץ מהביצה, שהביצה כל שמוסיפים ומבשלים אותה היא הולכת ומתקשה. כך עם ישראל כל כמה שעינו אותם התחזקו והתרככו.

12) RABBI YITZCHAK MERSKY:
HAGGADAT HEGYONAI HALACHA

א"ת — ביום השבוע שחל א' של פסח, יחול ת'שעה באב. כגון אם א' של פסח חל ביום ראשון בשבוע, יחול תשעה באב באותה שנה, ביום ראשון. ב"ש — ביום ב' של פסח יחול ש'בועות.

ג"ר — ביום ג' של פסח יחול ר'ראש השנה בשנה הבאה. ד"ק — ביום ד' של פסח יחול ק'ריאת התורה (=שמחת תורה לבני חו"ל).

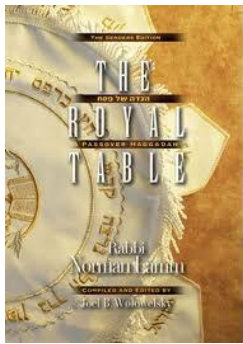
ה"צ — ביום ה' של פסח יחול צ'יום יום הכפורים בשנה הבאה. ו"פ — ביום ו' של פסח חל פ'יורים (שעבר).

ועוד אמרו⁵⁰ בטעם אכילת הביצה, לפי שהיא זכר לחורבן מצד קרבן פסח שהיו ישראל מקריבים, ועתה אבדנוהו בעוונותינו. וכתב ב"שבח פסח"⁵¹ שמטעם זה אנו נוהגים לאכול הביצים אחר כורך, שגם אותו עושים זכר למקדש.

ומה נפקא מינה לנו אם אוכלים הביצה כליל הפסח משום שבליל זה יחול תשעה באב, או משום זכר לחורבן מצד קרבן פסח שבטל? כתב בעל החק יעקב⁵², נפקא מינה, אם יש לאכול ביצה כליל שני (בזו"ל). שלפי הטעם הראשון, אין לאכול ביצה כליל שני, שאינו יום השבוע שיחול בו תשעה

שלחן ערוך: נוהגים לאכול ביצה בתחילת הסעודה, ואחר כך אוכלים כל סעודת יום טוב בהסיבת שמאל. יש נוהגים לאכול ביצה כליל הפסח, והביא הרמ"א מנהג זה בשלחן ערוך⁴⁶.

במנהגי מהרי"ל⁴⁷ כתב כי: בבית מהר"ש בסעודה כליל פסח היו אוכלים ביצים טרם כל דבר. ובטעמו של דבר אמר, כי תרגום מלת ביצה, ביעא (= רצון), דבעא רחמנא עלן ופרקינן. ויש אומרים⁴⁸ שאכילת הביצים, היא זכר לאבלות על חרבן המקדש. שכן ליל ט' באב, יחול תמיד באותו יום שחל בו ליל פסח. וסימנך א"ת ב"ש⁴⁹, והוא צירוף האותיות הראשונות מסדר אל"ף בי"ת עם האותיות האחרונות בסדר הפוך. א"ת ב"ש הוא סימן לקביעת מועדי ישראל באיזה יום מימות השבוע יחולו, על פי ימי חג הפסח. האות הראשונה, מסמלת את ימי השבוע שחל בו כל יום מימי חג הפסח, והאות השניה את שם המועד:

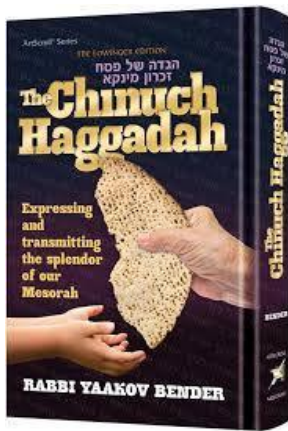

13) RABBI NORMAN LAMM:
THE ROYAL TABLE

בונה ברחמי ירושלים The Talmud (*Berakhot* 48b) tells us that two of the blessings in the *Birkat ha-Mazon* were composed in different eras. The first of these two was written by David and his son Solomon and reads “*boneh ve-rahamav Yerushalayim*,” thanking God who rebuilds Jerusalem in His compassion. The second, “*ha-tov ve-ha-metiv*,” was composed by the Sages of Yavneh in the period after the destruction of the (Second) Temple, specifically after the collapse following the Jewish revolt against Rome and the slaughter of the Jews in Betar. In it, we bless God, who is good and who does good. Now, one would imagine that David and Solomon composed the blessing celebrating divine benevolence — after all, they lived in times of security and power, and they were able to appreciate the goodness of God. Further, they built Jerusalem, and did not have to plead for divine mercy for its upbuilding. Similarly, one would imagine that the Sages who witnessed the massacre at Betar would implore God for compassion and mercy in rebuilding Jerusalem. Instead, the Talmud surprisingly tells us the reverse: David and Solomon pleaded for divine mercy in building Jerusalem, and the Sages of Yavneh, when the victims of the massacre of Betar were finally brought to burial, referred to God as one who is good and does good, because He allowed them to give a decent burial to the victims.

Why the inappropriateness of each of these two *berakhot*? There is an important lesson to be learned here: at times of national triumph, we must not overreach by taking credit for our superiority and ignoring the Source of our salvation. We must still acknowledge our need for *rahamim*, for divine compassion; otherwise, we risk being undone by divine irony. At times of national disaster, we must never indulge in despair, we must never give up; thanks to the divine gift of irony, we may yet wrest victory out of defeat, triumph out of disaster, and therefore we must still look to God as *ha-tov ve-ha-metiv*.

14) RABBI YAAKOV BENDER:
THE CHINUCH HAGGADAH

ה' יקרך את עמו בשלום

Hashem will bless His nation with peace.

At the end of *Parashas Noach*, we learn about the attempt to build the *Migdal Bavel*, the tower from which its builders felt they could wage war on Heaven. They were punished, dispersed throughout the earth.

Rashi points out that the generation of the *Mabbul* had sinned, but they'd never directly confronted the Ribono shel Olam and His ownership of the world and yet, they were wiped out, completely destroyed.

But this generation, which brazenly challenged HaKadosh Baruch Hu, was scattered, but not eradicated. How come their punishment was not as severe?

The generation of the Mabbul were thieves and they fought with one another, but the dor haflagah generation conducted themselves with love and friendship between themselves...to teach you that machlokes is despised and peace is great (Rashi, Bereishis 6:9).

Gadol hashalom. And specifically because it's so critical, it is also so difficult to attain.

People often try to work toward peace, but they feel like they have no partners. They look around — in their families, their neighborhoods, their shuls, or communities — and they say, "It can't be done, I am above these people. They aren't my type. It can't work. They aren't interested in the truth."

But the Torah tells us that it *can* work.

Rav Gavriel Finkel shared a *vort* which I've heard in the name of the *Ponevezher Rav* and Rav Yaakov Kamenetsky. They pointed out that *Klal Yisrael's* destiny was changed with four words. The *Medrash* says that Yaakov Avinu's family was meant to go down to *Mitzrayim* in chains, but instead, Yosef was appointed ruler, there to welcome them and help them settle. How did that come about?

Because Yosef HaTzaddik looked around the prison at the people with whom he spent each day and spoke to them.

He didn't say, "I am a son of Yaakov Avinu, a grandson of Avraham and Yitzchak, and these people are lowlives."

He didn't say, "I am innocent and they are criminals, I will have nothing to do with them."

Instead, he looked at them and said, "*Ma'du'a p'neichem ra'im hayom? Why do you look so sad?*" (*Bereishis 40:7*)

He understood that specifically because he was a child of Avraham, Yitzchak, and Yaakov, he was charged with a mission to create warmth and positivity, to reach out to those around him and try to make things better.

That changed everything: it led to his own release and subsequent rise as ruler of *Mitzrayim*.

Later, Yosef HaTzaddik faced his brothers, and instead of blame, anger, and accusation, there was brotherly love. If ever there was an excuse for *machlokes*, it was then, when they came pleading for mercy: but Yosef HaTzaddik opted for peace, offering not allegations, but reassurance and comfort.

On Monday and Thursday mornings, we say special *tefillos* following *krias haTorah*.

Yehi ratzon m'lifnei Avinu shebaShamayim... May it be the will of our Father in Heaven...

We ask that He establish the *Beis HaMikdash* and rest His presence among us, that He have mercy, that He preserve the *chachmei Yisrael*, that we be informed of good tidings among many other vital requests.

Finally, we conclude by asking that, "*Acheinu kol beis Yisrael..* the entire family of Yisrael who are under duress or in captivity... have mercy on them..."

The question is why this last *tefillah* doesn't open with the same plea as the others: *Yehi ratzon m'lifnei Avinu shebaShamayim*. Why does the *nusach* suddenly change?

The *Sar Shalom* of Belz answers that those words are meant to arouse Heavenly mercy, but if we're joined together to the point that we're praying for one another, the entire family of *Klal Yisrael* petitioning on behalf of brothers and sisters, then that itself creates a great *eis ratzon*. The request of *Yehi ratzon* isn't necessary because the Divine *berachah* will flow on its own.

☞ Freedom: For a Purpose

There is a halachah¹ that we are not allowed to drink additional cups of wine² between the third and fourth *kosos* that we drink at the Seder. We are allowed to drink between the first and second *kosos* (i.e., during the recitation of the Haggadah) and between the second and third *kosos*. Why does this break between *kosos* differ from the others?

Certainly, the primary reason for this difference is based on a halachic rationale that is explained by the *poskim*. But Rav Asher Weiss suggests that there is a *hashkafic* underpinning for this halachah as well.

As mentioned,¹ the four cups of wine correspond to the four terms of redemption: והוצאתי, *I shall take [you] out*; והצלתני, *I shall rescue*; וגאלתי, *I shall redeem*; and ולקחתני, *I shall take [you to Me]* (*Shemos* 6:6-7).

The first three terms are all about being freed from Mitzrayim. Freedom is a concept everyone loves; the entire Western world today is devoted to maintaining their own freedom and spreading it to the rest of the world.

In the first term of *geulah*, Hashem promises us: והוצאתי אתכם, He is going to emancipate us from the burden of Mitzrayim. Great, we can sign up for that. Then He says: והצלתני, He will rescue us from the horrendous slavery. Okay, we will buy into that as well. Hashem adds: וגאלתי אתכם בזרוע נטויה, Redemption is another concept we can all agree on; it's as wholesome as motherhood and apple pie.

But then comes the fourth term of *geulah*. ולקחתני אתכם לי לעם. Hashem informs us that he isn't redeeming us simply to release us from the slavery. We are going to become His nation. That requires commitment. That's not as simple as the other three.

Some people might be willing to accept the other three terms of *geulah* — the ones that offer us חירות, *freedom* — but not the fourth, which requires us to be מטעבד, *become subservient* to Hashem. Freedom without subservience to Hashem leads to anarchy.

This halachah alludes to an important aspect of the *geulah*, says Rav Asher Weiss. If you want to take a break between the first three terms of *geulah* that all speak about freedom, that's fine. But if you want to separate the freedom from Mitzrayim from the commitment to Hashem, that is unacceptable.

15) RABBI YISSOCHER FRAND ON THE HAGGADAH

